

Українець Н. С.

Магістрантка 52 групи історичного факультету Житомирського державного університету імені Івана Франка, кафедра спеціальних історичних дисциплін та правознавства, м. Житомир, Україна

Особливості регулювання шлюбно-сімейних відносин у мусульманському праві

Шлюб та сім'я відносяться до понять, які не втрачають своєї актуальності ні в правовому, ні у суспільному вимірі. Кожна держава намагається удосконалити законодавство або регулювання шлюбно-сімейних відносин відповідально потребам часу, забезпечувало стабільність між жінкою та чоловіком, охороняло права та інтереси подружжя, їхніх дітей тощо. Особливе зацікавлення викликає одне з найтрадиційніших у питаннях сім'ї – Мусульманське право. Мусульмани шанують Коран і вважають, що необхідно жити згідно приписів Аллаха, робити те, що вказано в Священній книзі і саме це допоможе знайти морально-етичне умиротворення.

У мусульманському законодавстві шлюб є самостійним цивільно-правовим договором зі створення сім'ї з подальшим виконанням прав і обов'язків подружжя. Договір шлюбу вважається дійсним і без дотримання релігійних обрядів, хоча їх проведення вважається бажаним. У шариаті шлюб розглядається як релігійний обов'язок мусульманина, а безшлюбність – небажаний стан.

Важливою складовою сім'ї за Кораном є відносини між чоловіком та жінкою. На останню покладаються обов'язки не здійснювати дій, які б не сподобалися чоловікові. Якщо виникають проблеми, то мусульмани розглядають їх як випробування, пройшовши яке, подружжя отримає винагороду від Аллаха.

Щодо духовних обов'язків, то чоловік повинен з повагою ставитися до дружини, а з матеріального боку – повністю її забезпечувати та намагатися прожити гідно [1, с. 21].

У питанні допустимості розлучення іслам займає помірковану позицію. Шаріат не сприймає крайнощів у формі категоричного недопущення розірвання шлюбу, але і не підтримує розлучення при щонайменшій невідповідності характерів. Згідно з ісламом, правом на розірвання шлюбу володіє чоловік і він зобов'язаний розпоряджатися ним суворо відповідно до шаріату. На думку вчених, жінки не отримали рівного права на розлучення через їх імпульсивність, емоційність і сентиментальність. Однак, при наявності законних підстав дружина має право вимагати розлучення, повернувши чоловікові шлюбний дар, і така форма розірвання шлюбу називається «хул». Це допустимо в тих випадках, коли чоловік ухиляється від виконання своїх обов'язків, заподіює дружині страждання і примушує її до ганебних вчинків [3, с. 85 – 91].

Не менш важливою є проблема становища жінки в ісламському світі. На думку багатьох українських та закордонних дослідників, іслам утверджує неповноцінність жінки. Але у самих мусульман зовсім інша думка. Правознавці стверджують, що чоловік та жінка повністю рівні в правах, згідно з Кораном та практикою суспільних відносин.

На сьогодні права жінок мусульманських країн значно розширилися. Але, наприклад, в Саудівській Аравії зберігається дуже консервативний погляд на становище жінки. Лише у 2011 році жінкам надали виборче право, яким вони змогли скористатися аж у 2015 році. Натомість в Ірані, жінки ведуть активну економічну, соціальну та політичну діяльність. Але і тут існує принцип розподілу трудових місць – чоловіки та жінки працюють окремо.

Якщо говорити про отримання освіти, то в Саудівській Аравії жінки можуть здобути освіту лише зі згоди батька або чоловіка. Проте, варто зауважити, що на сьогодні, все ж таки, мусульманська жінка – це жінка, яка не тільки слідує законам шаріату і береже домашнє вогнище, а також і гармонічно розвинена особистість [4].

Важливе місце у сімейних відносинах займає виховання дітей. Іслам захищає основні інтереси дитини, оберігаючи сім'ю, як середовище, яке забезпечує їй любов, увагу та безпеку. Батькам забороняється нехтувати фізичними і моральними потребами дитини. Обидва батьки несуть відповідальність за якнайкраще виховання дитини, подаючи власний приклад.

Дівчата та хлопці мають рівні права у сім'ї. Вони повинні отримувати відповідне харчування, одяг, догляд за здоров'ям і освіту. У багатьох країнах, де дівчата «цінуються» менше (так було в давній Аравії), цим правилом нехтують. Згідно з фактами ЮНІСЕФ багато дітей є жертвами різного роду експлуатації (дитяча праця, сексуальна торгівля). Ця проблема, на жаль, є актуальною в усьому світі [2, с.46].

В ісламі дитина вважається повнолітньою після досягнення нею статевої зрілості. З цього моменту вона несе відповідальність за всі свої справи і вчинки, отримує право розпоряджатися своїм майном, вступати в шлюб. Дівчат видають заміж батьки або офіційні опікуни. Однак всупереч поширеній думці, це відбувається виключно за їх спільною згодою. Примушувати дівчину вступати в шлюб категорично забороняється. Навіть якщо подібний небажаний шлюб укладено, молода жінка може вимагати його анулювання [5, с.4 – 6].

Таким чином, розглянувши особливості регулювання шлюбно-сімейних відносин в мусульманському праві, можна зробити висновки, що сім'я для мусульманина є найвищою цінністю. Мусульманське право відрізняється від європейського, так як шлюбно-сімейні відносини в Європі регулюються лише нормами права, а мусульманські відносини носять яскраво виражений релігійний характер. Щодо особливого становища жінки, то їх політичні права розширюються, однак у поглядах на сім'ю вони залишаються більш традиційними, що, можливо, є одним з факторів їх міцності, меншої кількості розлучень.

Список використаних джерел:

1. Бардик А. И. Семья в исламе: социологический анализ на материалах по Санкт-Петербургу: Вып... квалификационная работа бакалавра: 04.01.00 – «Социология» / Санкт-Петербургский государственный университет. СПб, 2016. 68 с
2. Махамадеев И.Т. Семейное право в Исламе: учебно-методический комплекс / И. Т. Махамадеев // Изд-во БГПУ. Уфа, 2013. С. 46
3. Нургалеев Р. М. Классическое мусульманское семейное право: учебное пособие / Р.М. Нургалеев. – Наб. Челны: «Духовно-деловой центр «Ислам Нуры». 2013. С. 85-91.
4. Права женщин в исламе / Why Islam? Почему ислам?/ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.whyislam.ru/statii/prava-zhenshhin-v-islame.htm>
5. Эльдар Зиганшин Права детей в исламе / Э. Зиганшин // [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.whyislam.ru